

Onze Vogels

61e jaargang no.2, februari 2000

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

Over Kanaries gesproken

De topaasfactor in relatie tot andere factoren

• deel 2 •

Zoals eerder vermeld, worden alle topazen ongeacht tot welke groep zij behoren (zwart, agaat, bruin of isabel), met satinet rode ogen geboren. Na een paar dagen worden deze geleidelijk aan donkerder tot aan het zwarte toe bij de zwart- en agaat-reeks.

Bij de bruine en isabellen is dit een lichtere kleur, daar deze vogels geen zwart pigment bezitten.

Op zich is dit in de kanariewereld geen nieuw feit, denk maar eens aan de phaeo's of normale isabel kanaries waar we ook deze verandering kunnen aanschouwen.

Het donkerder worden van de ogen begint tegelijkertijd met het op gang komen van de productie van pigmentstoffen, die gebruikt wordt als pigmentatie van het verenkleed. Om nu uit te sluiten dat bij de mutant (topaas) andere factoren in het geding zijn, moesten er proefparingen uitgevoerd worden en wel met de factoren satinet, eumo en ino.

De satinetfactor zou in principe niet in aanmerking komen omdat deze geslachtsgebonden vererft.

Aleen het feit dat de jonge satinetten rode ogen hebben, heeft ons doen besluiten om voor alle zekerheid toch de paring eens uit te voeren.

Een topaas man gepaard aan een satinet pop zou, als er een samenhang is tussen deze factoren, andere jongen moeten geven dan wildkleurige. Dit bleek niet het geval te zijn bij onze proefparing, alle jongen hadden de wildvorm kleur.

Conclusie hiervan is dat de topaas los staat van de satinetfactor. Hieronder volgt in formule het resultaat van de paring topaas x satinet.

Voor de topaasfactor is het symbool ino^{tz} gekozen, ino staat voor "roodoog" en tz is een afkorting voor het franse woord topaze, wat topaas betekent. De phaeofactor wordt weergegeven als ino^{ln} . Als ino^{tz} en ino^{ln} de gemuteerde factoren voorstellen, is ino^+ de wildvorm, ofwel de ongemuteerde vorm.

De factor ino^+ hebben we op hetzelfde chromosoom gezet als waar de enzymfactor E^+ zich bevindt. Uitleg waarom dit gedaan is leest u later in dit werkstuk.

Zwart topaas geel sch. Man x Satinet geel sch. Pop

$$\begin{array}{cccc} E^+ ino^{tz} & x & z^+ rb^+ pb^+ & G^+ I^+ \\ \hline E^+ ino^+ & x & z & rb & pb & G^+ I^+ \\ \hline E^+ ino^{tz} & x & z^+ rb^+ pb^+ & G^+ I^+ & x & E^+ ino^+ & y & G^+ I^+ \end{array}$$

Gameten man:

- 1 $E^+ ino^{tz} x z^+ rb^+ pb^+ G^+ I^+$
- 2 $E^+ ino^+ x z^+ rb^+ pb^+ G^+ I^+$

Gameten pop:

- 3 $E^+ ino^+ x z rb pb G^+ I^+$
- 4 $E^+ ino^+ y G^+ I^+$

F1

- Zwart geel sch./ag/br/is/topas/satinet man
- Zwart geel sch./topaas pop
- Zwart geel sch.ag/br/is/topaas/satinet man
- Zwart geel sch./topaas pop

De volgende stap in het onderzoek naar een relatie met andere factoren was de paring met de, ook nog zeer recente nieuwe mutatie, eumo (in die tijd nog van Haaff mutant genoemd).

Deze factor bleek net als de topaasfactor recessief te vererven en de nakomelingen werden ook geboren met satinet alhoewel deze niet zo donker kleurden naar mate de jongen ouder werden. Dit alles was een constatering in de begin jaren van de kweek van de eumo mutant. Vandaag de dag zien we ook eumo's met nagenoeg zwarte ogen.

Toch viel deze proefparing tegen, in die zin dat vele hadden gedacht dat we te maken hadden met een en dezelfde mutatie, maar nu moesten constateren dat dit niet het geval was.

Uit de paring topaas x eumo werden alleen maar vogels geboren die een uiterlijke verschijningsvorm hadden die gelijk was aan een serie klassieke kanaries uit de zwart-, agaat-, bruin-, of isabel-serie.

Voor de ongemuteerde eumofactor werd eu^+ gekozen zodat eu de gemuteerde factor weergeeft.

Hieronder vindt u de paring topaas x eumo uitgewerkt tot en met de gameten.

Zwart topaas geel sch. Man x Eumo geel sch. Pop

$$\begin{array}{cccc} E^+ ino^{tz} & x & z^+ rb^+ eu^+ & G^+ I^+ \\ \hline E^+ ino^+ & x & z & rb & eu & G^+ I^+ \\ \hline E^+ ino^{tz} & x & z^+ rb^+ eu^+ & G^+ I^+ & x & E^+ ino^+ & y & G^+ I^+ \end{array}$$

Gameten man:

- 1 $E^+ ino^{tz} x z^+ rb^+ eu^+ G^+ I^+$
- 2 $E^+ ino^+ x z^+ rb^+ eu^+ G^+ I^+$

Gameten pop:

- 3 $E^+ ino^+ x z rb eu G^+ I^+$
- 4 $E^+ ino^+ y G^+ I^+$

F1:

- Zwart geel sch./ ag/br/is/topaas/eumo man
- Zwart geel sch./topaas/eumo pop
- Zwart geel sch./ag/br/is/topaas/eumo man
- Zwart geel sch./topaas/eumo pop

De Praktijk

Wat voor problemen kunnen zich zoal voordoen tijdens de kweek van onze vogels. Dit zijn er natuurlijk heel wat, doch we zullen enkele standaarduitingen op een rijtje zetten.

- Man en pop blijven vechten in de broedkooi. Vermoedelijk is de pop nog niet broedrijp, al zal ze wel een nest bouwen en eieren leggen doch deze zijn dan meestal onbevruucht. Bij vechten, neem de man dan weg en plaats hem 's avonds laat nog eens bij de pop. Probeer ook eens een andere man.

- De pop kan haar ei niet kwijt. Plaats haar dan in een ziekenkooi en verhoog de temperatuur. Zelf zet ik zo'n pop in een TT kooi en plaats hem op de verwarming. Nadat de pop haar ei alsnog heeft gelegd knapt ze zienderogen op.

- Jong komt niet uit het ei. De luchtvochtigheid is vermoedelijk te laag. Zelf besprenkel ik de eieren twee dagen voor het uitkomen met water, het scheelt beslist bij het breken van de schaal.

- Pop blijft op het nest zitten en jongen worden als het ware platgedrukt: neem de man dan weg. De pop zal nu van het nest moeten komen om de jongen te voeren.

- Jonge vogels sperreren niet. Hier is weinig tegen te doen. Misschien te kort in de familie of intensief x intensief.

- De pop gaat niet meer op het nest zitten. Dit kan allerlei redenen hebben. De pop is bijvoorbeeld niet in orde of is ergens van geschrokken. Een ding is zeker: dit is meestal geen goede kweekpop.

- Jonge vogels groeien slecht. Kijk dan altijd het nest na, haal het desnoods uit elkaar of u toch geen luizen ontdekt. Neem dan direct maatregelen. Na een dag moet de binnenkant van de bekjes van de jonge vogels weer rood zijn.

- De pop plukt de jongen kaal. Dit zal zich sneller voordoen als de man de jongen mee groot brengt. De pop begint gewoon een week eerder met de nestbouw. Zet het nestje met de jongen op de bodem van de kooi. Bevestig een nieuw nest met voldoende nestmateriaal. Men kan de jongen natuurlijk ook achter gaas zetten, zodat ze toch gewoon gevoerd kunnen worden en ze niet meer kunnen plukken.

- Elk nest heeft wel eens een nakomeling die, ondanks dat hij goed gevoerd wordt, toch slecht groeit.

Deze vogel zal het niet redden en gaat vroeg of laat dood.

- Hebt u nesten waar zich geen van deze negen problemen zich voordoet, dan zit u met deze koppels goed en is het groot brengen een fluitje van een cent. U moet maar denken: iedere liefhebber zit met deze problemen en bij genoeg koppels kunnen er toch voldoende jongen op de stok worden gebracht. Gelukkig maar.

Nog even dit, zet altijd een goed voerende man bij jonge vogels die u apart heeft gezet. Bedelende jongen zal hij altijd voeren.

Om nog maar eens duidelijk te maken dat hygiëne erg belangrijk is als men vogels houdt, het volgende. Allereerst moet er gezorgd worden voor een schone droge

vloer. Hierdoor voorkomt men dat de vogels in allerlei troep rondneuzen en scharrelen. Er zijn mensen die de vloer na elke schoonmaakbeurt met halamietpoeder inwrijven ter ontsmetting. Zelf werk ik met oud krantenpapier dat op de bodem van de volière wordt uitgelegd en waarop wit schelpenzand wordt gestrooid. Na elke wasbeurt van de vogels, hetgeen trouwens tweemaal per week gebeurt, worden deze kranten vernieuwd.

Verder zit er onder elk zitstokje een kapje dat de meeste uitwerpselen opvangt en geregeld met een plamuurmes wordt schoongemaakt. Het schoonmaken van zitstokken mag nooit worden vergeten. Eenmaal in de maand worden deze ontsmet met halamid.

Ook de zaadbakjes moeten geregeld helemaal schoon worden gemaakt, desnoods uitgewassen zodat alle vuil er uit verwijderd is. Niet steeds nieuw zaad op uitgepeld zaad strooien.

Dan de vogels die om een of andere reden verwond zijn, uiltvangen, schoonmaken en een paar dagen apart zetten.

Een maal per jaar wordt de hele volière en kweekruimtes degelijk ter hand genomen. Dit gebeurt meestal vlak voor de kweektijd als de meeste vogels in de broedkooi zitten. De hele zaak wordt dan ontsmet en van een nieuw laagje latex voorzien. Een ieder zal zo zijn eigen gedachten hebben omtrent hygiëne in een vogelhok en niet ieder moment van de week kan het er even schoon zijn, zeker niet in de kweektijd. Nog een belangrijk punt is, elke dag zorgen voor vers drinkwater. Doch dit moet verder geen betoog zijn, wij drinken zelf toch ook geen oude koffie.

Het spreekt dan ook voor zich, dat vogels in een schone heldere, goed geventileerde ruimte zich prettiger voelen dan in een ruimte waar het muff ruikt en licht en warmte mondjesmaat aanwezig is. En met warmte bedoel ik het volgende. 's Zomers blijft bij mij de gaskachel altijd aan, wel uiteraard op de laagste stand, doch dit gebeurt om de ruimte droog te houden. Via de vochtigheidsmeter kun je dit dan aflezen.

Last but not least wordt er geregeld met een spuitbus citroenspray in de ruimte gespoten, zodat het er altijd lekker fris ruikt.

Trouwens vogels die een of andere reden opgekoooid zitten en zich zelf niet kunnen wassen worden ook geregeld met dezelfde citroenspray nat gespoten.

Iedereen moet af en toe er aan herinnert worden dat vogels houden werk met zich meebrengt. Dan is mijn raad: breng systeem aan in poetsen van de volière. En ook geen nieuws is, dat als men in de herfst een prijsje wint op de tentoonstelling, het schoonmaken van de volière fluitend gebeurt.

*Succes
J.M. Donners
Buchten-Born*

Grasparkieten

en van alles nog wat!

door Jan Bouwmeester

Deel 1

Gebruik gerust zaagsel in de broedhokken, het helpt om de eieren schoon en warm te houden. Maar wees voorzichtig met het zaagsel van opslaghout, want dat kan met een conserveringsmiddel behandeld zijn en dat kan het jong in het ei vernietigen.

Houtmot wat men verkoopt in dierenwinkels voor hamsters en konijnen is goed, behalve als daar een geurverdrivend middel (citroengeur) aan toegevoegd is. Dit middel levert ernstige irritatie aan de huid van de broedende pop op, die daardoor zelfs kan sterven. Omdat deze houtmot nogal droog is leg ik het voor gebruik in een teiltje met water. Na een poosje haal ik dit natte houtmot uit het water en knijp het teveel aan water eruit, dan pas doe ik de houtmot in het schone broedhok.

Neem de eieren niet meer in de handen dan noodzakelijk is, want koude handen in de winter of juist zwetende handen in de zomer kunnen eieren doen afsterven.

Om de bevruchting te doen slagen kan het van belang zijn dat de man de baas is in de kweekkooi, daarom plaats ik de man als eerste in de kweekkooi en de broedrijpe pop volgt zo'n twee weken later. Meestal vind de paring dan direct of binnen een half uur plaats. Ik blijf daar dan ook op wachten. Wordt er niet gepaard of accepteert de pop de man niet, dan haal ik de pop weg en probeer het enige dagen later nog eens. Want de pop geeft daarmee aan dat ze nog niet broedrijp of niet paringsbereid is. Accepteren man en pop elkaar niet, dan zal ik op zoek moeten naar een andere partner waarmee het wel wil lukken.

Als een man en een pop elkaar al in de volière het hof maken en zij passen qua afstamming bij elkaar, dan worden ze bij mij ook in de broedkooi geplaatst. Want een man en een pop die elkaar zelf gekozen hebben geven betere broedresultaten. Ze hebben op dat moment ook aangegeven dat zij beiden in prima broedconditie zijn.

Bij grasparkieten met lange broekbevedering knip ik voor het koppelen wat bevedering rond de aars weg om het bevruchten te vergemakkelijken. Ik zorg er ook altijd voor dat de zitstokken in de broedkooi goed vastzitten en dat deze niet te glad zijn, want als de pop tijdens het paren steeds maar van de stok valt is de kans op onbevruchte eieren groot. Toch zijn er ook mannen die zelfs zonder zitstok kans zien om hun pop te bevruchten. Maar ik vind dat ik er alles aan gedaan moet hebben om de kans op bevruchting optimaal te laten zijn.

Om de vogels zo min mogelijk te verstoren houd ik zelden meer dan één maal per dag nestcontrole. Als het eerste jong geboren is leg ik meestal een wat groter kunstel in het blok om te voorkomen dat de pop het jong plat drukt. Als de pop meer dan zeven eieren legt, dan leg ik het teveel aan eieren over naar een ander koppel met minder eieren of een koppel dat onbevruchte eieren heeft. Hierbij moet goed opgelet worden of het hulpkoppel op dezelfde datum haar eieren heeft gelegd.

Aan een aantal Engelse championbreeders werd gevraagd of zij een vogel van uitzonderlijke kwaliteit, maar met flecky head, in hun stam voor de kweek zouden gebruiken. Zij begonnen hun antwoord allemaal met ja, om vervolgens enkele voorwaarden te stellen en daarna een hele bladzijde met waarschuwingen en bezwaren te vullen! Dus u bent gewaarschuwd! Voor de beginners: flecky head zijn vlekken op het voorhoofd van de parkiet, die het masker ontsieren. Deze fout vererft sterk dominant en moet daarom voor de kweek zoveel mogelijk vermeden worden. Een goede conditie is een eerste vereiste, een vogel die niet in conditie is, kan nooit voor een hoog puntenaantal in de bovenste rubriek in aanmerking komen. Aldus de standaard.

Ook voor de kweek geldt dat een goede conditie een eerste vereiste is. We hebben het nu gehad over showcon-

ditie en kweekconditie, dus er moet verschil zijn.

Showconditie

Dit houdt in dat de vogel geheel door de rui en levenslustig is en vaak een goede houding in de showkooi aanneemt. Het showklaarmaken is hierbij van grote invloed. Aan showklaarmaken zal ik een andere keer aandacht besteden.

Kweekconditie

Wordt bij de pop vooral zichtbaar door veel knagen aan het houtwerk, het wegkruipen in een hoekje van de volière, het bruin gaan worden van de neusdoppen en het bijna toelaten van een paring door de mannen in de volière. Dat het komt tot bijna toelaten, wordt veroorzaakt door het ontbreken van broedblokken in de volière en het verhinderen van de paring door andere mannen. Zet je deze bereidwillige pop in een kweekkooi met een broedblok, dan is het na inspectie van het blok al gauw raak.

Zorg er dan wel voor dat deze inspectie van het broedblok niet direct kan beginnen maar laat de pop de nestopening die tamelijk nauw moet zijn, zelf eerst verder open knagen. De man raakt van dit knagen door de pop ook steeds opgewonderder wat de paaractiviteit bevordert.

Bij mannen in een goede kweekconditie worden de blauwe neusdoppen glanzender en in de volière ziet men ze vaak achter bepaalde poppen aanjagen en deze poppen met ja-knikken en voeren uitdagen. Deze poppen van hun keuze verkeren op dat moment ook vaak in een goede kweekconditie. Andere poppen laten deze mannen gewoon links liggen.

Opvallend bij mannen en poppen in een goede conditie is dat hun ringen glanzen en niet dof zijn.

Hoewel grasparkieten het gehele jaar door in broedconditie kunnen komen blijken de slechtste kweekmaanden december en januari te zijn. De beste kweekmaanden zijn daarentegen maart en april.

Tijdens de tentoonstelling van de Volliërevereniging "De Vogelvriend" te Heerenveen, gehouden in het gebouw " 't Nye Huys" te Heerenveen van 18 t/m 20 november 1999 is door bestuurslid dhr. B. Hoeneveld, kweeknummer 7CLC, een halfzijdig kleurkanarie ingezonden. Daar dit weinig voorkomt is gevraagd deze vogel ook naar de Bondskampioenschappen VOGEL 2000 in te sturen zodat een grote groep van liefhebbers een dergelijke vogel eens van nabij kunnen bekijken.

Halfzijdig

bij kleurkanaries

Op verzoek van het bestuur van de vereniging is door de Nederlandse vertegenwoordiger van de COM-CRO, de internationale Commissie voor Ornithologisch Onderzoek, een bezoek gebracht aan de tentoonstelling en werd aan hem de gelegenheid geboden deze kleurkanarie uitvoerig te bestuderen. Vastgesteld kon worden dat het hier inderdaad een overduidelijke halfzijdig betref die de uiterlijke kenmerken heeft van zowel een bruinpastel met geel schimmel als een bruinpastel met wit dominant.

De linkerzijde van de vogel, van voren gezien, heeft de gele lipochroomkleur, de rechterzijde heeft de witte dominante lipochroomkleur wat kon worden vastgesteld door de aanwezigheid van een gele aanslag in de vleugelranden van de rechter vleugel.

De scheiding in beide kleurtypen is symmetrisch en begint vanaf de snavelbasis tot in de staartpenen. De korte bevedering boven de snavel is al gescheiden in geel en wit. De melanine uiting in de rug is van behoorlijke kwaliteit al is wel een duidelijk verschil

in kleurdiepte waar te nemen tussen de twee helften, de rug met de gele lipochroomkleur heeft een donkere bruintint dan het andere gedeelte. Dit gaat ook op voor de slagpennen van de beide vleugels. De staartpennen zijn gedeeltelijk bruin met geel en bruin met wit waarbij ook weer een duidelijke symmetrische scheiding aanwezig is.

De kleur van de borstbevedering is duidelijk symmetrisch verschillend met een scherpe scheidingslijn tussen het linkergedeelte (geel) en het rechtergedeelte (wit).

De aanwezigheid van zowel een gele lipochroomkleur als wit is ook terug te vinden in de hooftdelen. De pootkleur verschilt terwijl ook in de snavel een symmetrisch kleurverschil aanwezig is.

De halfzijder is door de eigenaar zelf gekweekt in 1999 en voorzien van een gesloten ring van de NBvV.

De ouder zijn: vader – bruinpastel met wit, moeder – bruin met wit.

De halfzijder komt uit de eerste broedronde en is geboren rond begin maart 1999 in een nest met vier jongen. De andere jongen hebben de kleur bruinpastel met wit dominant (1x) en bruin met wit dominant (2x). De tweede broedronde met dezelfde ouderdieren geeft een nest met drie jongen waarvan 1x bruinpastel met wit dominant en 2x bruin met wit dominant.

Gelet op de verschijningsvorm zou de halfzijder een pop moeten zijn (pastel) maar er wordt beweerd dat de vogel al zingt.

De ouders zijn aangeschaft bij een ander bestuurslid van de vereniging. Beide vogels zijn op het moment van de tentoonstelling niet meer in leven. Bekend is dat de beide ouders in nauw familieverband zijn gekweekt.

Halfziders komen niet veel voor als we afgaan op de publicaties, die in tijdschriften of in boeken verschijnen. Verondersteld mag worden dat dergelijke vogels meer voorkomen dan we vermoeden, maar dat er weinig ruchtbaarheid aan wordt gegeven. In het kader van ornithologisch onderzoek is dat jammer. In het maandblad *Onze Vogels* zijn enkele artikelen terug te vinden over de halfzijder. In 1985 maakt de schrijver Hans Klören bekend een zebravink aangetroffen te hebben die een halfzijder is en deelt hij mee reeds jaren geleden in Amsterdam een halfzijder kleurkanaries gezien te hebben die half zwart met geel en half zwart met wit was (groen en blauw). In datzelfde jaar reageert dhr. F. Deinad uit Oostburg op dit artikel met een verslag over de geslachtsverandering van een Chinese Dwerkwartel. Dit heeft evenwel niets te doen met het verschijnsel halfzijder.

In 1989 publiceert dhr. Inte Onsmann een artikel over Grasparkieten: Een geval van geslachtsgebonden kleurmozaïcisme bij de grasparkiet (?). In dit artikel wordt het voorkomen van halfziders of "bicolors" bij de grasparkiet besproken. In 1990 wordt het artikel van dhr. Hans Klören uit 1985 herhaald. Bij dit artikel is een foto geplaatst van een halfzijder Zebravink en een halfzijder Grasparkiet.

Hoe ontstaat een halfzijder ?

De algemeen en inmiddels bewezen theorie is de uitschakeling van één chromosoom tijdens de eerste mitotische celdeling van de bevruchte eicel. Dit is de vermeerderingsdeling waarbij de eicel zich deelt in twee cellen, deze twee cellen verdelen zich weer in vier cellen en zo gaat de celdeling door totdat de vogel compleet is. Al direct aan het begin van deze deling ontstaan een groep cellen die sym-

metrisch zijn opgebouwd en als zodanig een symmetrische vogel gaan vormen. Als in een heterozygote vogel, b.v. een vogel die dominant wit als lichaamskleur heeft, aan één zijde van deze groep cellen, het chromosoom verloren gaat waarop zich het dominante gen voor de lichaamskleur bevindt, is het eindresultaat een halfzijder. Hoe later in de ontwikkeling van het embryo zo'n chromosoom verloren gaat, hoe kleiner het gebied zal worden dat de recessieve kleur zal tonen. Een dergelijk verschijnsel wordt echter bij geslachtsgebonden factoren zelden waargenomen. Daarom moet een halfzijder ook niet worden verward met een vogel die half man en half pop, en dus onvruchtbaar, is. Een dergelijke vogel noemen we een hermaphrodiet of gynander. De halfzijder zelf kan zich normaal voortplanten.

Als we deze theorie loslaten op de tentoongestelde vogel dat blijft het verbazen dat zowel de kleur dominant wit als geel, beide onafhankelijk ervende eigenschappen, in de bevedering aanwezig is. Onder "normale" omstandigheden had de vogel alleen de witte kleur moeten laten zien. De eigenschap "dominant wit", wat een gedeeltelijke beletter van geel is, functioneert door het uitvallen van een chromosoom op een zeker moment niet meer, waardoor het geel verder in de andere helft van de bevedering tot ontwikkeling kan komen.

Door H.K. van der Wal

HALFZIJDERS

Overzicht van publicaties, verzameld uit binnenlandse en buitenlandse tijdschriften op het gebied van de ornithologie. Het overzicht zal niet volledig zijn omdat het niet is uitgesloten dat niet alle tijdschriften zijn geraadpleegd.

Jaar	Auteur	Tijdschrift, editie en titel
1985	Hans Klören F. Deinad	Onze Vogels blz. 29; Zebravinken in 50 kleuren, halfzijder Onze Vogels blz. 183, Haan of hen ? reactie op artikel van H. Klören
1989	Inte Onsmann	Onze Vogels, blz. 506-507: Een geval van geslachtsgebonden kleurmozaïcisme bij de grasparkiet
1990	Hans Klören	Onze Vogels, blz. 471 : Halfziders (dit is hetzelfde artikel als in 1985)
1996	M. Pomarède	Publicatie COM CRO, Les Half-siders (in de franse taal)
1997	Prof. Dr.N.H. Verdonk	Onze Vogels, blz. 152 – 153; Een spelling der natuur: De Gynander

de Brilvogel met een

Een dood enkele keer komt er een vogel in een zending mee waar je geen raad mee weet, welke naam heeft dit vogeltje in vredesnaam.

Ondanks alle boeken in mijn bibliotheek blijkt het verdraaid moeilijk hem te determineren. Met hulp van de desbetreffende exporteur in het land van oorsprong tracht ik de juiste naam te achterhalen, want het heeft geen enkele zin een vogeltje aan de man te brengen met een gefantaseerde naam.

In de guild to the Birds of South-East Asia staat vermeld dat er 82 verschillende soorten voorkomen in de warme streken op aarde. Die gebieden behelzen Afrika, Azië, Australië en de Indonesische Archipel.

Het Brilvogeltje is bij de liefhebbers van insecten- en vruchtenetende vogels zeer geliefd. Het zijn beweeglijke vogeltjes die bijzonder bedrijvig aan allerlei takjes hangen, zoals pimpelmeesjes ook graag doen. Zij krijgt van de bezitter van de brilletjes geen ai te grote ruimte, maar het is wel wenselijk de ruimte van een goede beplanting te voorzien. U moet er wel rekening mee

houden dat zij danig in het groen kunnen huishouden. Zoals gezegd zijn het voornamelijk insectenetters maar dat weerhoudt ze niet om ook allerlei sappen uit fruit tot zich te nemen. Daarvoor bezitten ze een vlijmscherp snaveltje met een tong die aan de punt een borsteltje bezit. Daarmee opent hij een bloemkelk en lepelt met zijn tong de nectar uit de bloem. Het is altijd aan te bevelen nectar dragende bloemen in de volière te zetten. Ze zijn dan druk bezig hieruit hun voedsel te peuteren.

In de handel is een speciale nectar-drink ontwikkeld, die u veel zorg uit handen neemt omdat bewezen is dat brilvogeltjes daar uitstekend op gedijen. In de natuur bezoeken ze graag boomgaarden waar veel rijpend fruit is te vinden. Met hun naaldscherpe snaveltje prikken ze er een minuscuul klein gaatje in. Dat is tevens voldoende om de vrucht onverkooftbaar te maken. Het blijft niet altijd bij die ene vrucht.

Daarom zien de eigenaars van die plantages niet graag die vriendelijke behendige vruchtenpikkertjes in hun plantages.

In het algemeen zijn het zeer vragzame maar zodra de tijd van de liefde aanbreekt moet je de nodige waakzaamheid in acht nemen. Het mannetje begint het wijfje behoedzaam te naderen met het oogmerk

haar te knuffelen. Daar is ze niet van gediend en toont dit met opengesperde bek de indringer bedreigend.

Natuurlijk is hij niet voor een gat te vangen en wijzigt zijn tactiek door nu allerlei fratsen uit te halen die goed doen denken aan een gymnast aan de rekstok. De hele ceremonie staat uitvoerig beschreven in een artikel over brilvogels in Onze Vogels jaargang 1992.

Als u een stel brilvogeltjes wilt aanschaffen doet u er goed aan een stuk of zes tegelijk te kopen. De seksen zijn met het blote oog niet van elkaar te onderscheiden. Zo sterk gelijken ze op elkaar.

Ik heb steeds nog niet verteld wat er met die kanariegele vogel die u hierbij ziet afgebeeld, aan de hand is.

In het Indonesische gebied leven twee soorten brilvogels, die voor elkaar niets onder doen in gelijkenis. Dat zijn de in het Engels genaamd Lemon-bellied White-eye; Latijns: *Zosterops chloris*, ook wel de mangrove Brilvogel genoemd. De ander is de Javaanse brilvogel in het Engels Javan White-eye; Latijns: *Zosterops flavus*. De eerst genoemde heeft een zwart streepje tussen snavel en de witte oogring. De Javaanse mist dat kenmerk. Hij is ook iets kleiner, maar dat komt op de foto niet tot uitdrukking. De gele kleur krijgt hij omdat er blijkbaar in dat gebied op Suwalesi, het vroegere Celebes, een bes-of vrucht voorkomt, dat hem de gele kleur geeft. Een andere verklaring is er niet voor. Ik heb aan mensen dit vogeltje verkocht die later verontwaardigd terugkwamen met de mededeling dat hij nu zijn oude kleur weer terug had, iets dergelijks zien wij ook bij kanaries die vroeger om ze intens rood te laten verkleuren wortelsap kregen voorgezet. Daarvoor in de plaats is nu caroteen gekomen. Er is mij te ore gekomen dat de bloedrode vink uit het Himalayagebergte zijn kleur verloor. De eigenaar uit Utrecht dat de kleur nu licht geel was met slechts en vale waas van rood. Graag zou hij een andere vogels willen hebben. U ziet er zijn nog heel veel vreemde dingen waar wij nog niet het fijne van weten.

Tekst: M. Borgstein
Foto's: C Scholtz/Borgstein

Mangrove Brilvogel Geel

...in kanariegeel kostuum De Brilvogel met een kanariegeel kostuum De Brilvogel
...in kanariegeel kostuum De Brilvogel met een kanariegeel kostuum De Brilvogel

kanariegeel kostuum

Mangrove Brilvogel Normal

De kuifmees

Het afgelopen jaar (1999) hebben de kuifmezen een voorspoedig jaar gehad. Kennelijk was het voedselaanbod voldoende en daardoor kwamen veel grote nesten groot.

De vogel bewoont naaldhout of tenminste gemengd bos. In loofbos komt hij niet voor, tenzij op doorreis. Een ailerwaardigste mees, met een echte kuif. Echter men hoort hem eerder door zijn kenmerkende triller dan dat men hem ziet.

's Zomers vormen ze een solitair paar, maar 's winters leven ze gezellig, vaak met andere mezen. Zoals alle mezen is hij in de lente en zomer strikt insectivoor, 's winters eet hij voornamelijk zaden en verder alles wat eetbaar is.

In ons land is deze opvallend onopvallende mees beslist geen zeldzaamheid in de naaldbossen. Als men eenmaal de kenmerkende triller kent, staat men versteld hoe vaak men hem tegenkomt.

Evenals zijn familie de matkopmees, vertimmerd hij graag zijn nestholte. In Duitsland heb ik gezien dat ze daar nestkasten vulden met piepschuim. Het bleek dat de twee genoemde soorten allebei een voorkeur vertoonden voor die speciale nestgelegenheden. Men vindt Kuifmezen ook vaak in half verrotte berkenstompen, zelfs erg laag bij de grond. Kuifmezen hebben vijf tot negen jongen die uitsluitend met dierlijk voedsel (insecten, insectenlarve en spinnen) worden grootgebracht. De eerste dagen voeren ze bijna uitsluitend blad en stengelluizen.

Tekst en foto: Peter Otten

CYRIL'S KEUZE

De Roulroul

Deze - op de grond - levende soort verdient de speciale aandacht van vogelhouders in het nieuwe millennium.

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

De Roulroul *Rollusius roulroul*, zoals die bekend is in de avicultuur, wordt in ornithologische literatuur ook vaak Gekulfd Boompatrijs genoemd. Deze naam is beter van toepassing, vooral bij de man, die heeft een fraaie kastanjebruine kulf, die contrasteert met de witte vlek op de kruin. Echter, geen van beide namen beschrijft volledig de schoonheid van deze soort.

Ruim twintig jaar geleden, zag ik voor het eerst een paartje roulrouls in de volière van een Engelse vriend. Hun geringe afmeting – slechts 25 cm. – in combinatie met hun charmant karakter, vredige aard en de aantrekkelijke kleur van beide seksen, zijn enkele van de eigenschappen die direct opvallen. De man heeft een metaalachtige glans over het purperblauwe li-

chaam en de rode oogrings is een andere opvallende eigenschap die ook bij de pop te zien is.

De pop heeft een donker grijze kop. Ze heeft geen kuif, maar wel 2-3 verlengde veren, juist boven het voorhoofd. De kastanjekeurige vleugels steken af bij het olijfgroene lijf.

Veel van de patrijzen zijn tamelijk onopvallende vogels die opgaan in de omgeving, vooral in gebieden met grasland. De roulroul bewoont laagland bossen en komt verder voor tot op een hoogte van 1300 meter op Sumatra en Borneo. Hun verspreiding loopt via Malaysia tot Thailand.

Zelfs - hoewel hij erg kleurrijk is - valt hij niet op in zijn donkere schaduwrijke omgeving wanneer hij rondscharrelt op zoek naar insecten tussen gevallen bladeren. Men ziet ze vaak foerageren in kleine groepjes, op fruit dat

vogels en primaten hebben laten vallen. De normale roep is een schrille, klagende fluittoon, maar als ze gestoord worden bij het eten, kan een groep bij het opvliegen veel geluid maken.

In het wild bouwen ze in de zomer of nazomer een los geweven, overdekt nest en ze gebruiken daarbij repen gras en hooi. De ingang bevindt zich op de grond. Het legsel van 8-10 doffe, roomkleurige eieren komt na 18-19 dagen uit.

De minimale afmetingen voor een paar in de volière zijn 2,4 x 2,4 meter, maar hoe groter hoe beter. Er zijn ook liefhebbers die ze in kassen houden hetgeen best leuk is om te zien, maar het is niet nodig ze

altijd verwarmd te zetten. Aangezien ze op een zitstok of op een tak slapen, is het verstandig deze aan te brengen in een vorstvrije binnen-vlucht, van waaruit ze toegang hebben tot een beplante volière die onderaan beplant is. Dit houdt in voorkomende gevallen koude wind tegen met alle gevolgen van dien, want ze zijn erg gevoelig voor bevriezing. Houdt dit in gedachten als het flink wintert. Het is raadzaam ze binnen op te sluiten als het flink vriest.

Roulrouls zijn alleseters. Ron Oxley heeft op dit ogenblik een aantal kweekparen en geeft ze een universeelvoer, met een mengsel van kleine milletszaden, gemengd met duivenvoer, fijn gehakt fruit, hard gekookt ei en gemalen vlees. Als aanvulling geeft hij levend voedsel, inclusief meelwormen en enkele pieren die ze opscharrelen in de beplante volière.

Veel patrijzen nemen een zandbad, maar roulrouls baden liever door langs natte bladeren en struiken in de volière te wrijven, zoals ze ook in de natuur doen.

Toen ik plannen maakten om roulrouls te fotograferen, voelde ik dat het belangrijk was om te trachten ze te laten zien in een natuurlijk mogelijke omgeving.

Het duurde enige tijd om dit te arrangeren en ik besteedde veel zorg om het uiteindelijke resultaat geheel in overeenstemming met de verwachtingen te laten zijn.

Aan het begin van dit millennium is het misschien goed te vermelden dat, terwijl deze patrijzen steeds meer ingeburgerd raakt, meer vogelhouders eens zouden moeten proberen met deze roulrouls te kweken. Het zal geen teleurstelling zijn!

Vogel

Сопл

Musduifje

Nu ook een mutatiekweek van het musduifje.

(Columbina passerina)

Reeds vorig kweekseizoen (1998) had ik reeds het geluk een mutatie van dit dwergduifje te kweken. Om geen enkel risico te lopen, omdat ik er nog maar een jong had gekweekt heb ik me dan ook nog niet op tentoonstellingen laten zien. Ook dit jaar (1999) heb ik er maar één exemplaar bij. Ik wil eerst een stammetje opbouwen.

Daarom ook zette ik afgelopen kweekseizoen 1999 het "zilver", zo zal ik het voorlopig maar noemen, terug op de vader in de veronderstelling dat het jong een duivinnetje was. De eerste tijd hadden ze geen oog voor elkaar maar na een week of drie zaten ze 's avonds toch dicht tegen elkaar op de stok om de nacht door te brengen. Er werden geen aanstalten gemaakt te gaan nestelen en ik begon daarom ook te twifelen of het jonge duifje wel een duivinnetje was. Ik wachtte nog een week en ving de vader uit en zette de moeder bij het "zilver" duifje.

Het duurde weer enige weken eer ik ze 's avonds dicht tegen elkaar zag zitten. Toch merkte ik dat de duifjes ook overdag meer in elkaars nabijheid vertoefden tot het moment dat ik het "zilver" jong zijn moeder zag bevliegen. Korte tijd later begonnen ze aan de nestbouw en na drie dagen lag het eerste eitje in het nest. De eerste stap was gezet, nu maar afwachten of de eitjes wel bevrucht waren. Door de wisseling vader/moeder waren we wel al weer een eind verder in het kweekseizoen, het was reeds eind juli. Door af en toe nestcontrole toe te passen zag ik al na enige dagen dat de eitjes bevrucht waren. Na dertien dagen zag ik aan de gedragingen van de ouders dat er iets gaande was. Ik ging direct de vollière in om te controleren of er al jongen waren. Jawel hoor, een normaal kleur en een licht jong lag in het nest, dus weer een mutatie!

De jongen groeiden als kool en na zeven dagen kon ik de jonge duifjes ringen. Na twaalf dagen vlogen ze al uit en verbleven de eerste twee dagen op de bodem van de binnenvolière. In de tweede helft van september deed ik de jongen van de ouders af en zorgde ervoor dat de ouders geen nestgelegenheid meer hadden om opnieuw te gaan nestelen. Het was immers al laat in het seizoen om nogmaals een nest groot te brengen en ik hield er rekening mee dat het "zilver" jong een laat jong van vorig jaar was. Op deze manier wilde ik voorkomen, dat ik het volgende kweekseizoen een uitgeput duifje heb, waarmee ik geen resultaten kan behalen. Normaal gesproken kan je ze drie keer een broedsel laten grootbrengen. Over de kleur wil ik kort zijn. Bijgaande foto's geven meer duidelijkheid.

Tekst en foto's Frans Deinad

Blauwnekvogel

FIAOUG-EZKNEEF

Een paar jaar geleden kocht ik een koppel blauwnekmuisvogels en plaatste ze in een gemengde volièrre. In deze volièrre zaten al enige andere soorten vogels, voornamelijk vruchten- en insecten etende vogels. In de winter probeerden ze te gaan broeden. Dit werd natuurlijk niets aangezien de tijd van het jaar veel te koud was en ze in de buiten volièrre een nest gemaakt hadden. In de zomer probeerden ze het opnieuw met als resultaat een fokcertificaat van de speciaalclub en een oorkonde van de Nederlandse bond.

De naam muisvogel komt zeer van pas bij deze vogels. Ze fokken als gekken en ze klimmen tegen het gaas net zo snel als muizen doen. Ze eten vooral vruchten zoals banaan, appel, perzik, ananas en dit alles wordt in stukjes gesneden en gemengd, een sinaasappel wordt er niet in gedaan maar apart in twee helften gesneden in de volièrre gehangen.

Na enige tijd kon ik een tweede pop kopen en liet haar bij de andere muisvogels. Het was vooral de moeder die de nieuwkomer aanviel. Na een paar uur heb ik haar eruit gehaald samen met een jonge man. Als ik dit niet gedaan had zou waarschijnlijk de nieuwe pop gedood zijn door de kolonie.

De man en de nieuwkomer gingen samen in de andere volièrre en na enige tijd legden zij eieren. Over de gehele zomer kreeg ik verschillende nesten, maar dit leverde slechts twee jongen op waarvan er een verongelukte. In de winter ging helaas de pop ook dood en had ik nog slechts de man en een jong in de volièrre zitten.

Nu was mijn gedachte van moeder met zoon en dus haalde ik de oude pop uit de andere volièrre en plaatste haar bij haar zoon en kleindochter. Ze

accepteerden elkaar direct. De gehele dag werd er uit beide volièrres naar elkaar geroepen en de oude man hing niet zoals gewoonlijk bij zijn groep maar hing elke avond in het gaas zo dicht mogelijk bij zijn pop. De pop sliep wel samen met de andere, hangend in een boom. Ze maakte totaal geen aanstalten om te nestelen en na enkele weken besloot ik de drie terug te plaatsen bij de andere vogels. De oude pop en de oude man begroetten elkaar en na twee dagen hadden ze een nest klaar. De jonge man kreeg het de eerste dagen zwaar te verdueren. Maar werd uiteindelijk wel getolereerd.

Wat voedsel betreft nemen ze heel af en toe een hapje universeelvoer. Ze lusten ook wel aardbei maar zijn verzot op brood. Het zijn zeer lieve vogels tegenover andere soorten. Ze hebben een aparte manier van leven. Ze zitten zelden, ze hangen de gehele dag in groepjes in het gaas of aan een tak en zo slapen zij ook.

Even over het nest: ze bouwen een nest van sisal. De bouw ervan is slordig, ze leggen 2 tot 3 eieren en deze zijn wit van kleur. Ze broeden gedurende 11 dagen en als ze jongen hebben worden deze uitsluitend met vruchten groot gebracht. Het vocht dat de jongen afscheiden nemen ze in hun veren op en verversen constant het nest met verse sisal. De man en de pop delen de taken: beide broeden en beide zitten op de jongen. Wanneer het weer te koud is zitten beide ouders op de eieren en later op de jongen om ze maar goed warm te houden.

Zodra de jongen na 11 dagen uitvliegen helpen alle familieleden broers en zusters met de opvoeding en het voeren van de jongen. Het resultaat hiervan is dat de ouders vrij snel weer aan het volgende legsel beginnen. Zes tot zeven legsel per jaar is geen uitzondering. Ik ring de jongen met 4 mm ringen en doe dit pas tegen het uitvliegen, daar de achterteen zeer beweeglijk is en bij te vroeg ringen er onherroepelijk af gaat. Daar deze vogels bijna altijd hangen zijn ze voor een tentoonstelling heel goed te trainen zodat ze keurig glad en strak op een stok blijven zitten. Mijn hoogst behaalde punten op een internationale tentoonstelling in 1998 was 92 punten. Dus met wat geduld en tijd is dit ook goed mogelijk.

*Met vriendelijke groeten
Th.J.Bakker*